herpy

ŻABY

Climbing Mantella

Mantella laevigata

Mantella laevigata to mała, dzienna żaba z północno-wschodnich lasów deszczowych Madagaskaru i jedyny wspinający się przedstawiciel rodzaju. Jest czarna, z żółtym do jasnozielonego grzbietem i niebieskimi plamami na kończynach, dorasta do 2-3 cm i rozmnaża się w wypełnionych wodą pędach bambusa i dziuplach, gdzie samica karmi kijankę niezapłodnionymi jajami. Potrzebuje wysokiego, wilgotnego i ciepłego terrarium z dużą liczbą gałęzi.

Rodzina: Mantellidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**2-3 cm** długość od pyska do kloaki
Waga	**1,2-2 g**
Długość życia	**4-8 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 50 × 100 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**20-26 °C**
Temperatura w nocy	**17-22 °C**
Wilgotność	**80-100%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 1-2 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**W kątach liści (np. bromelii)**
Liczba jaj w zniesieniu	**1-3**
Czas do wyklucia	**2-7 dni**
Okres larwalny	**90 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny, niezapłodnione jaja samicy i inne kijanki**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i karmi kijanki jajami**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Mantella laevigata to mała, smukła żaba o długości 24-30 mm od pyska do kloaki i masie 1,2-2 g. Przednia część grzbietu jest cytrynowożółta do jasnozielonej, a żółta barwa kończy się półkolem albo zwęża się w cienką linię w kierunku kloaki. Ramiona, nogi, brzuch i boki są czarne, z niebieskimi plamami na dłoniach i stopach oraz na całej spodniej stronie ciała z wyjątkiem gardła. Oczy są całkowicie czarne, a rysunek różni się nieco między osobnikami.

Od pozostałych przedstawicieli rodzaju gatunek odróżniają poszerzone krążki na palcach dłoni i stóp, dzięki którym potrafi się wspinać. Jest jedyną wspinającą się *Mantella*, ale nie jest typowo nadrzewny. *M. betsileo*, *M. viridis* i *M. expectata* są do niego podobne, mają jednak niebieskie plamy na gardle, mniejsze krążki na palcach i zwykle jasną linię wzdłuż górnej wargi.

Samce są nieco mniejsze i smuklejsze od samic, ale płeć trudno rozpoznać na podstawie samego wyglądu. Samce najłatwiej poznać po głosie, a milczącego samca łatwo pomylić z samicą. Gatunek opisano w 1913 roku i uważa się go za najbliżej spokrewniony z *M. viridis*.

Jak u całego rodzaju, w skórze znajdują się toksyczne alkaloidy, które ostrzegają drapieżniki. Żaby nie wytwarzają ich same, lecz pozyskują substancje wyjściowe z bezkręgowców zjadanych na wolności. U zwierząt karmionych hodowlanymi owadami trucizna z czasem zanika, dlatego osobniki z hodowli uznaje się za nietoksyczne. Trucizna nie jest groźna dla ludzi, ale skóra jest bardzo wrażliwa, więc zwierzęta należy brać do ręki jak najrzadziej. Długość życia w niewoli nie jest udokumentowana dla samego gatunku; wartość w ramce zapożyczono od innych gatunków z rodzaju.

Występowanie i środowisko

Mantella laevigata występuje wyłącznie na Madagaskarze, w północno-wschodnim regionie przybrzeżnym, od Marojejy na północy, na południe przez Masoalę i Mananarę Północną aż po Betamponę. Gatunek żyje od poziomu morza do około 600 m n.p.m. i jest znany z wielu stanowisk. Występuje w kilku parkach narodowych i rezerwatach, m.in. Marojejy, Masoala, Mananara Północna, Nosy Mangabe i Betampona.

Na Czerwonej liście IUCN gatunek ma status najmniejszej troski (LC) i lokalnie jest pospolity, ale jego populacja maleje. Największym zagrożeniem jest wycinka lasów pod hodowlę bydła, rolnictwo i zabudowę poza obszarami chronionymi. Cały rodzaj jest wpisany do załącznika II CITES.

> **Naturalny zasięg:** Madagaskar.

ŚRODOWISKO

M. laevigata żyje w nizinnym lesie deszczowym oraz w lesie zdegradowanym, np. w zaroślach bambusowych. Porusza się po dnie lasu i wspina się na drzewa do wysokości około 4 m, gdzie wykorzystuje wypełnione wodą dziuple i puste międzywęźla bambusa jako kryjówki i miejsca rozrodu. Otwory te znajdują się 10-350 cm nad ziemią, mają 3-12 cm szerokości i do 30 cm głębokości. Gatunek jest aktywny wyłącznie w dzień, a samce nawołują przez cały dzień, lecz nie w nocy.

Klimat jest ciepły i wilgotny, z wilgotnością powietrza 80-100 %. Gatunek znosi 17-30 °C, ale najlepiej czuje się w 20-26 °C. Główny sezon rozrodczy trwa od października do marca, kiedy opady są najsilniejsze, a każdy samiec broni terytorium o powierzchni około 2 m², obejmującego co najmniej jeden wypełniony wodą otwór. Dieta zmienia się w ciągu roku: w porze suchej mrówki stanowią około 84 % pokarmu, a w porze deszczowej tylko około 35 %, gdy żaby zjadają też więcej larw, roztoczy i małych chrząszczy.

Hodowla

TERRARIUM

Mantella laevigata się wspina, dlatego terrarium musi być wysokie i urządzone w pionie. Minimalne wymiary dla grupy czterech dorosłych zwierząt to 60 × 50 × 100 cm (długość × szerokość × wysokość). Wysokość jest ważniejsza niż powierzchnia dna. Więcej zwierząt wymaga większego terrarium, a samce są terytorialne, więc jeden samiec z dwiema lub trzema samicami sprawdza się lepiej niż kilka samców razem.

Dno buduje się z warstwy drenażowej z drobnych kamieni lawowych lub keramzytu, siatki i kilku centymetrów ziemi przykrytej mchem i liśćmi, tak aby woda mogła swobodnie spływać. Urządź terrarium z dużą liczbą liściastych roślin, gałęzi, korzeni i pędów bambusa, gdzie zwierzęta mogą polować i się chować. Rurki z bambusa i plastiku ustawia się pionowo lub ukośnie; służą też jako kryjówki i miejsca rozrodu. Do rozrodu przymocowuje się do szyby małe, wilgotne plastikowe kubeczki lub pojemniki po kliszy, tak aby łatwo było je kontrolować. Nie używaj ziemi ogrodowej z nawozem i dokładnie wypłucz wszystkie rośliny z pestycydów.

Pokrywa musi utrzymywać wilgoć, ale jej część powinna być z siatki, żeby powietrze nie stało w miejscu. Gatunku nie należy trzymać razem z innymi gatunkami.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

W dzień temperatura powinna wynosić 20-26 °C, a w nocy spadać o 2-4 stopnie do 17-22 °C. Temperatura dzienna może dochodzić do 27 °C, a przez krótsze okresy gatunek znosi do 30 °C i spadki do 17-18 °C. Lepiej niż większość innych przedstawicieli rodzaju radzi sobie z ciepłem, ponieważ pochodzi z nizin.

W typowym mieszkaniu często wystarczy trzymać terrarium z dala od słońca i kaloryfera. Używaj LED lub innego źródła światła, które nie grzeje, zwłaszcza nad żywymi roślinami, i mierz temperaturę termometrem cyfrowym na wysokości, na której przebywają zwierzęta. Właściwy okres zimowania nie jest udokumentowany.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 80-100 %. Zraszaj terrarium codziennie odchlorowaną wodą lub deszczówką, zwłaszcza w okresie, gdy gatunek ma się rozmnażać. Podłoże ma być wilgotne, ale nigdy zalane wodą. Jeśli trzeba utrzymać wysoką wilgotność, zastosuj zamgławiacz lub system zraszający i przykryj część siatkowej pokrywy szkłem lub plastikiem, ale pozwól powietrzu krążyć.

Jeśli powietrze jest zbyt suche przez dłuższy czas, skóra wysycha, a zwierzęta chudną. Z kolei stojące powietrze i stale mokre powierzchnie sprzyjają bakteriom i grzybom.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Postaw w terrarium jedną lub kilka płytkich misek z wodą i dbaj, by zawsze były pełne. Głębokość wynosi 1-2 cm, żeby zwierzęta mogły łatwo wyjść. Wiele małych wypełnionych wodą kubeczków, pojemników po kliszy lub rurek bambusowych na różnych wysokościach służy jako miejsca rozrodu i zawsze musi zawierać świeżą wodę. Używaj odchlorowanej wody z kranu, deszczówki lub wody z odwróconej osmozy i regularnie ją wymieniaj, aby była czysta. Płazy wchłaniają substancje przez skórę, więc unikaj mydła, środków czyszczących i chloru.

OŚWIETLENIE I UVB

Światło ma odpowiadać potrzebom roślin, ale nie może nagrzewać terrarium. Zapewnij 10-12 godzin dnia i ciemność w nocy. Brak dowodów na to, że gatunek potrzebuje UVB; słaba lampa UVB (strefa Fergusona 1) jest opcjonalna i wymaga cienia oraz kryjówek.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Podstawą diety są małe bezkręgowce: skoczogonki, muszki owocowe, świeżo wyklute świerszcze, termity i małe mrówki. Młode dostają skoczogonki. Karm trzy razy w tygodniu i podawaj tyle, by zwierzęta zjadły wszystko w ciągu kilku godzin. Mała miseczka z dojrzałymi owocami w terrarium przyciąga muszki owocowe, dzięki czemu zawsze jest pokarm do polowania.

Raz w tygodniu lekko oprósz pokarm preparatem witaminowo-mineralnym, a przy pozostałych karmieniach wapniem. Gatunek nie specjalizuje się w mrówkach, lecz zjada drobne bezkręgowce, które znajdzie w warstwie liści, i ma duży apetyt.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Samce są stosunkowo śmiałe i otwarcie nawołują, broniąc terytorium, natomiast samice są bardziej skryte. Samce walczą o terytoria, mocując się, goniąc i skacząc. Walki trwają od 10 sekund do ponad półtorej godziny, a zwykle wygrywa właściciel terytorium. Zapewnij więc wiele kryjówek i pionowych powierzchni, aby słabsze zwierzęta mogły uciec.

Żaby należy brać do ręki jak najrzadziej, ponieważ ich skóra jest wrażliwa. Jeśli trzeba przenieść zwierzę, złap je do plastikowego pudełka, a jeśli trzeba go dotknąć, użyj mokrych rękawiczek.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są nieco większe od samców, ale płeć trudno określić na podstawie wyglądu. Samce rozpoznaje się po głosie, dwutonowym nawoływaniu. Milczące samce łatwo pomylić z samicami. Wiek osiągnięcia dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany. Trzymaj jednego samca z dwiema lub trzema samicami, aby było tylko jedno terytorium do walki.

GODY I KOPULACJA

Główny sezon trwa od października do marca. Czynnik wyzwalający nie jest jasny, ale niewielkie zmiany temperatury, opadów i temperatury deszczu oraz więcej pokarmu mogą zapoczątkować gody. Samiec nawołuje z podwyższonego stanowiska, a samica się zbliża. Wtedy kładzie gardło na głowie lub grzbiecie samicy i przechodzi na łagodniejsze nawoływanie, a po kilku minutach prowadzi ją do wypełnionego wodą otworu. Jeśli samica go zaakceptuje, zostaje, a samiec ją obejmuje, po czym jedno jajo zostaje złożone nad lustrem wody.

Samica wybiera na podstawie jakości otworu, a nie samca, i często opuszcza samca po obejrzeniu miejsca. Dlatego potrzeba wielu odpowiednich otworów, żeby nie dochodziło do walk o nieliczne.

JAJA I KIJANKI

Jaja są składane pojedynczo na ściance wypełnionego wodą otworu, międzywęźla bambusa lub kubeczka, tuż nad lustrem wody. Zniesienie liczy 1-3 jaja, średnio około 1,3, więc gatunek daje niewiele potomstwa. Jaja są duże, 3-3,5 mm. Samiec pilnuje otworu i odpędza inne żaby, a samica wraca później, by złożyć do wody niezapłodnione jaja, którymi żywi się kijanka.

Kijanki zjadają też inne jaja i zarodki, ale nie są uzależnione od jaj. Mogą rosnąć na tabletkach z alg i pokarmie stosowanym dla kijanek innych gatunków z rodzaju. Kijanki tego gatunku zjadają się nawzajem, więc jeśli je wyjmujesz, każda musi siedzieć osobno. Utrzymuj czystą wodę w otworach i nie niepokój jaj.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

METAMORFOZA

Świeżo złożone jaja są bardzo wrażliwe na zakłócenia i nie wolno ich zanurzać w wodzie przed wykluciem kijanki, w przeciwnym razie śmiertelność jest wysoka. Jaja pozostają na miejscu podczas rozwoju. Rozwój zarodka trwa do około tygodnia, a w 25-26 °C kijanka może się wykluć już po dwóch dniach. Gdy zarodek osiągnie stadium wyklucia, jajo można przenieść do pojemnika odchowowego.

Każda kijanka siedzi osobno w kubeczku z wodą i liśćmi, a wodę wymienia się dwa razy w tygodniu. Karm trzy razy w tygodniu tabletką z alg lub spiruliny. Metamorfoza następuje około 90 dni po wykluciu. Gdy kijanka przybierze ubarwienie żaby, przenosi się ją do małego akwarium, w którym trzy czwarte dna zajmuje woda, a resztę kamienie i mech, tak aby mogła łatwo wyjść z wody.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode umieszcza się w małym terrarium z wilgotnym mchem, kryjówkami i płytką miską z wodą, z której łatwo mogą wyjść. Karm je skoczogonkami i najmniejszymi muszkami owocowymi, lekko oprószonymi preparatem witaminowo-mineralnym. Młode są wrażliwe na wysychanie, więc utrzymuj wysoką wilgotność powietrza. Gdy są wystarczająco duże, by przyjmować większy pokarm, można je przenieść do większego terrarium. Tempo wzrostu i czas osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są udokumentowane.

Zdrowie i częste błędy

Zwierzęta z hodowli rzadko chorują, a gdy już tak się stanie, przyczyną są zwykle błędy w utrzymaniu:

- Niewłaściwy klimat: zbyt wysoka temperatura, zbyt suche lub stojące powietrze prowadzą do przegrzania i odwodnienia. Nie dopuszczaj, by temperatura przez dłuższy czas przekraczała 27 °C.
- Zła higiena: brudne podłoże i woda sprzyjają bakteriom i chorobom skóry.
- Monotonny lub zbyt tłusty pokarm: prowadzi do niedoboru witamin z grupy B i otyłości. Urozmaicaj pokarm i oprószaj go witaminami i wapniem.
- Stres, np. podczas transportu lub przy zbyt wielu samcach, osłabia zwierzęta.
- Zwierzęta odłowione z natury często przybywają wychudzone i zarobaczone i powinny przejść kilkutygodniową kwarantannę, zanim trafią do docelowego terrarium.

W przypadku wychudzenia, apatii, luźnych odchodów lub ran na skórze skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.

Pełny poradnik z mapą i aktualizacjami: herpy.org/pl/zaby/mantella-laevigata